Tidsskriftet Tidsskrift for Den norske legeforening

Ny vår for gammel pille

AKTUELT

TOM SUNDAR

Email: tom.sundar@legeforeningen.no
Tidsskriftet

Mange års lavt forbruk av nitrofurantoin har ført til svært gode resistensforhold ved bruk av dette urinveisantiseptikumet.

– Resistensen er så liten at nitrofurantoin bør bli et førstevalg i behandlingen av ukompliserte urinveisinfeksjoner i allmennpraksis, mener avdelingsoverlege Yngvar Tveten ved det mikrobiologiske laboratoriet Telelab i Skien.

Høyere følsomhet

Yngvar Tveten

Han bygger denne konklusjonen på en retrospektiv undersøkelse av 28 000 urinveisisolater fra pasienter med signifikant bakteruri. Materialet ble analysert av Nils Grude og Bjørn Erik Kristiansen ved Telelab i perioden 1997–99, og stammet fra pasienter både i og utenfor sykehus. Isolatene er blitt undersøkt med henblikk på bakterietype og følsomhet overfor ulike antibiotika og antiseptika.

Det mest oppsiktsvekkende resultatet fra opptellingen, er at bakterifølsomheten overfor nitrofurantoin er høyere enn noen gang de siste 20–30 årene.

– Mer enn 97 % av bakteriene var følsomme for nitrofurantoin. Dette gjelder

Escherichia coli så vel som grampositive kokker. Våre tall stemmer med andre observasjoner som viser at det har vært en økning i mikrobenes følsomhet overfor nitrofurantoin, sier Tveten.

Også resultater fra Norsk overvåkingssystem for mikrober bekrefter de gunstige

resistensforholdene knyttet til nitrofurantoin (1). For øvrig viser tallene fra Telelab at resistensforholdene også er gunstige ved bruk av mecillinam og cefalotin. Mer enn 95 % av E coli-stammene er følsomme for disse legemidlene.

Anbefaler vekselbruk

Legene mener at den gunstige utviklingen henger sammen med et lavere forbruk av nitrofurantoin.

– I 1985 var forbruket av nitrofurantoin 0,9 definerte døgndoser (DDD) per 1 000 innbyggere mens det i 1999 hadde gått ned til 0,4 DDD per 1 000 innbyggere. De siste ti årene har nitrofurantoin vært mindre brukt, og følgelig har bakteriene blitt mer følsomme, sier Yngvar Tveten.

På den annen side har Telelab registrert at det er stadig økende resistens mot andre, mer brukte antibiotika og antiinfektiva. Opptellingen av urinprøver fra pasienter i allmennpraksis, viser at 75 % av E coli-stammene var følsomme for sulfonamider, 78 % for ampicillin og 83 % for trimetoprim.

Tveten mener at det observerte resistensmønsteret er et direkte resultat av seleksjonspress som følge av antibiotikaforbruket og forskrivningsmønsteret. Han mener at mindre forbruk ikke er nok til å bekjempe resistens; legene må også variere antibiotikabruken.

– Foruten å være restriktive i forskrivningen, bør legene veksle mellom ulike midler. Nitrofurantoin kan nå brukes mer til første gangs behandling, på lik linje med trimetoprim og mecillinam. Når det gjelder ampicillin og sulfapreparater, er resistensproblemene så store at disse preparatene ikke bør forskrives uten først å foreta resistensbestemmelse, sier han.

Tveten oppfordrer også legene til å sende urin til bakteriologisk undersøkelse.

– Det er den eneste måten vi kan overvåke resistensutviklingen på og gi oppdaterte råd om behandling, sier han.

Tre dager er nok

Dag Berild som er infeksjonsmedisiner ved Aker sykehus i Oslo, har vært med på å skrive nasjonale retningslinjer for antibiotikabruk i allmennpraksis (2). Han sier at nitrofurantoin er et av fem behandlingsalternativer ved ukompliserte urinveisinfeksjoner.

– Grunnen til at forbruket likevel har gått ned, er at legemidlet har vært i miskreditt på grunn av alvorlige bivirkninger som polynevropati og lungesymptomer. Men økende resistens knyttet til andre legemidler, er en god

grunn til å bruke det mer, sier Berild.

Han understreker imidlertid at en tredel av alle ukompliserte cystitter spontanhelbredes etter en uke uten antimikrobiell behandling, og at kortvarig behandling er nok: – Vi anbefaler tre dagers behandling, men det er visse holdepunkter for at endagskurer kan være nok. Det trengs mer forskning for å avklare det, sier Dag Berild.

LITTERATUR

1. Sundar T. NORM melder om gunstige resistensforhold Tidsskr Nor Lægeforen 2000; 120: 3339.

2. Antibiotika i allmennpraksis. IK-2693. Oslo: Statens helsetilsyn, 2000.

Publisert: 10. februar 2001. Tidsskr Nor Legeforen.
© Tidsskrift for Den norske legeforening 2025. Lastet ned fra tidsskriftet.no 26. desember 2025.